

בהר חי"ז שיחה א'

לרש"י הפירוש בתו"כ - כללות ופרטות נאמרו בסיני - הוא בהר סיני או באוהל מועד שליד הר סיני, ומתאים לב' השיטות דר"י ור"ע. ר"י - עבודת הצדיקים: המס"נ הוא רק היסוד "כללותיה מסיני". לר"ע - עבודת הבע"ת: המס"נ הוא גם בפרטי העבודה - "כללותיה ופרטותיה מסיני".

ברש"י: "בהר סיני: מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני כך שנויה בת"כ. ונראה לי שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני כו' וחזרו ונשנו בערבות מואב".

בפשטות כונת רש"י (והתורת כהנים) הוא לשלול את דעת רבי ישמעאל ש"כללות מסיני ופרטות באוהל מועד" (אלא כשיטת רבי עקיבא ש"כללות ופרטות נאמרו בסיני"). אך לפי זה צריך להבין, מהו הראיה שמביא רש"י מזה שלא מצינו שנשנית בערבות מואב, ערבות מואב מאן דכר שמייה?

והביאור בזה: שאלת רש"י (אינה שאלת התו"כ "מה ענין שמיטה אצל הר סיני", אלא) היא על התיבות "בהר סיני" (שלכן הדיבור המתחיל הוא רק "בהר סיני") דלכאורה, לאחר שהוקם המשכן לא נדבר למשה אלא באוהל מועד, ואם כן מדוע נאמר בהר סיני? ולתרץ זה מביא רש"י את שאלת ותשובת התו"כ. שלפי פירוש רש"י בתורת כהנים החידוש הוא שגם המצוות שנאמרו בערבות מואב נאמרו כלולותיהן ופרטותיהן מסיני, ופירוש סיני אינו הר סיני אלא כולל גם את אוהל מועד שהיה במדבר סיני. ומתאים הן לשיטת רבי ישמעאל והן לשיטת רבי עקיבא. [דאם הפירוש הוא לשלול את דעת רבי ישמעאל, מהיכי תיתי לומר שבהר סיני שנאמר בשמיטה מלמדנו שכל המצוות נאמרו בהר סיני, הרי המילים בהר סיני אינם יתורא שהרי הם צריכים ללמד בנוגע למצות שמיטה גופא שגם פרטיה נאמרו בהר סיני. משא"כ לפי פירוש רש"י תיבות "בהר סיני" אצל שמיטה הם יתורא, שהרי לא מצינו שנאמרו בערבות מואב, ולכן הם מלמדים שגם כל המצות הם מסיני – ולא רק מערבות מואב].

ועל פי זה יובן שבפסוק דידן הפירוש בהר סיני כולל גם את אוהל מועד.

והנה, יש לומר שפשוטו של מקרא הוא כדעת רבי ישמעאל שרק כללות בהר סיני. אך ההלכה היא כרבי עקיבא, שהרי "הלכה כרבי עקיבא מחבירו".

והביאור בפנימיות הענינים: רבי ישמעאל הוא בחינת עבודת הצדיקים, ורבי עקיבא – שהיה בן גרים – הוא ענין עבודת התשובה, ולכן אמר ש"כל ימי הייתי מצטער", שרצה את העבודה דמסירות נפש שלמעלה ממדידה והגבלה, "כל ימי". משא"כ בעבודת הצדיקים ענין המסירות נפש אינו באופן תמידי אלא רק בקריאת שמע.

וזוהו שרבי ישמעאל אומר שרק "כללותיה" – יסוד העבודה – הוא מסיני, שסיני הוא העבודה שלמעלה ממדידה והגבלה, ד"על כל דיבור פרוחה נשמתן" - אך "פרטותיה" – העבודה עצמה היא באוהל מועד – סדר והדרגה. משא"כ רבי עקיבא אומר שגם העבודה עצמה צריכה להיות חדורה במסירות נפש.

והנה, פשוטו של מקרא – כפי שהתורה ניתנה מלמעלה – הוא כשיטת רבי ישמעאל - עבודת הצדיקים.
משא"כ ההלכה, הליכות עולם, שצריכם להתעסק עם דברים גשמיים ובפרט בחושך הגלות, ההלכה היא
כרבי עקיבא – עבודת התשובה.